

Crida federal per l'entesa lingüística

Aquests últims anys, marcats pel “procés” i la severa resposta judicial al seu desafiament, han trasbalsat profundament la ciutadania catalana. Han deixat ferides obertes entre catalans i un pòsit malsà d'incomprensió i malfiança amb la resta d'Espanya. Alguns consensos fonamentals, que van permetre la transició democràtica i la recuperació de l'autogovern, s'han anat desvirtuant. L'aspror dels esdeveniments els ha esberlat i ara ens cal formular-los de nou. Un d'aquests consensos ferits, és sens dubte, el que fa referència a la llengua.

L'acord sobre la llengua fou decisiu en la cohesió dels ciutadans durant el període de recuperació democràtica. La voluntat de promoure la llengua catalana, arraconada sota la dictadura, tenia un enorme potencial unificador. Aplegava els anhels de reconeixement i de plenitud en l'ús de la seva llengua de la població catalanoparlant, i les aspiracions de progrés i convivència en igualtat dels “*altres catalans*”, aquells homes i dones vinguts d'arreu d'Espanya que foren mà d'obra a les fàbriques i saba d'un moviment obrer i veïnal decisiu en la conquesta de les llibertats ciutadanes.

Tanmateix, amb el pas dels anys i els canvis que hem viscut, aquest impuls s'ha anat esgotant. L'ascensor social ha deixat de funcionar. Les desigualtats s'han enquistat i s'han agreujat amb les successives crisis. El català ha anat perdent atret com a llengua associada a la promesa d'un demà millor per a les noves generacions. La segregació escolar ha significat, no només un distanciament segons els nivells de renda, sinó també una pèrdua de mixtura entre alumnes catalanoparlants, castellanoparlants o parlants de les múltiples altres llengües que les onades migratòries de la globalització han dut fins a Catalunya. I mentre això succeïa, una idea anava impregnant tota una franja de la societat: la idea d'una identitat nacional catalana definida al voltant d'una sola llengua. La noció de “*llengua pròpia*” ha anat tenyint-se d'exclusió. En lloc de simplement designar el català com la parla sorgida en un determinat territori, ha passat a sobreentendre que el castellà, present des de fa segles a Catalunya, seria una llengua aliena a

la seva cultura. Un idioma d'imposició. La *Generalitat* i els mitjans públics han adobat durant anys aquest sentiment.

La seva translació a l'àmbit educatiu ha tingut, però, l'efecte contrari: el català ha esdevingut antipàtic per a un nombre creixent d'alumnes. La llengua de **Pompeu Fabra** regna a les aules... i el castellà és la llengua franca del pati i les colles d'amics. La crisi política dels últims anys ha accentuat aquesta dinàmica. La febre del "*procés*" ha afavorit l'afirmació d'identitats homogènies, i la llengua constitueix el fet diferencial més palès i també el més carregat d'emotivitat. L'evocació de la parla que ha bressolat la nostra infantesa i en què pronunciarem les nostres últimes paraules mou ressorts íntims i poderosos. I això ha esdevingut una arma política. Homes i dones, vinguts d'arreu d'Espanya fugint de la misèria i el caciquisme, han arribat a ser titllats de "*colons del franquisme*". En un mot: una amenaça per a la cultura i la singularitat catalanes. No és fàcil descriure el dolor i el sentiment d'expulsió de la catalanitat que aquest discurs ha causat en bona part de la ciutadania d'aquest país. Els nacionalismes excloents es nodreixen els uns del rebuig dels altres. Un cert nacionalisme espanyol, centralista, ha mirat des de sempre amb desdeny les llengües "*perifèriques*". A Catalunya, una pretesa defensa de la llengua autòctona ha derivat a voltes en un intent d'arraconar el castellà.

Res no pot ser més contraproductiu que enfrontar dues llengües com a expressions d'identitats inconciliables y tancades. Les identitats canvien i estan en perpètua construcció. Les llengües s'emmirallen les unes en les altres, s'influencien i es fecunden. Catalunya és plurilingüe, i Espanya un feix extraordinari de parles, cultures i arrelaments diversos. No podem afrontar els reptes del nou segle, que exigeixen cooperació i projectes col·lectius, des de societats tribals i fracturades, girant l'esquena a aquesta diversitat, a la seva riquesa i al seu potencial creatiu.

Per tot plegat, nosaltres, **Federalistes d'Esquerres** ens adrecem a la societat civil catalana i espanyola, i interpel·lem els nostres governants per reclamar diàleg i seny en l'abordatge de les qüestions lingüístiques.

El català és una llengua minoritària i necessita una protecció especial. Però no es tracta només dels drets del seus parlants. Les llengües contenen tresors insondables d'humanitat i llavors de progrés. No perviuen com a curiositats antropològiques, sinó que necessiten fluir per les venes de la societat. I, per això, cal que siguin estimades. La vitalitat del català no depèn tant de la seva presència troncal en l'ensenyament o en la comunicació de

les administracions públiques – legalment garantides i que cal preservar – com dels sentiments que inspiro en la població. L'obligació del sistema educatiu és aconseguir que els estudiants assoleixin un perfecte domini de les llengües oficials – tres a Catalunya si incloem l'aranès.

Sempre sentim a dir que el nostre és un model escolar d'èxit. Potser hauríem d'estar més atents a alguns senyals d'alarma. Alguna cosa s'està fent malament. És de sentit comú que la proporció de matèries impartides en els diferents idiomes segueixi criteris pedagògics i s'adapti a les necessitats de l'alumnat i a l'entorn sociolingüístic de cada centre. Tampoc sembla discutible que, tot i la centralitat vehicular del català, el castellà no pot esdevenir marginal, aliè a l'adquisició viva de coneixements. Un correcte aprenentatge del castellà requereix que algunes assignatures es facin en aquesta llengua (com ja es fa a moltes de les escoles concertades i privades). Tenim, però, un greu problema quan el tractament escolar del castellà és viscut com una discriminació. També tenim un greu problema si l'exclusió del castellà a les universitats ens allunya de l'intercanvi acadèmic amb la resta d'Espanya i amb Iberoamèrica.

Malament anem si cal recórrer a la justícia per fer desencallar una qüestió que la comunitat educativa hauria de resoldre amb mesura. I pitjor anirem si la Generalitat només desplega el seu enginy per burlar els tribunals. Pel camí dels greuges i les astúcies, les coses només es poden enverinar. No volem guerres lingüístiques. Ni volem un país de comunitats etnolingüístiques separades. Això seria contrari a les millors tradicions democràtiques de Catalunya i un obstacle al seu progrés.

La majoria dels ciutadans catalans tenim voluntat d'entesa a Catalunya i projecció del seu potencial cultural de portes enfora. Cal que el català, així com la resta de llengües d'Espanya, s'escoltin amb normalitat a les seves institucions començant pel Senat. Cal que l'Estat les empari, i promogui la difusió de la seva producció literària, artística o audiovisual. Calen consensos que ens protegeixin de la manipulació i els excessos. És necessari que el català, present en els àmbits acadèmics europeus, ho sigui també a la pròpia UE.

Per tot això, la nostra societat i el seus representants han d'emprar l'idioma del respecte i la fraternitat. Les llengües han de servir per parlar-nos, no pas per enfrontar-nos. Aquesta és la crida del federalisme. Respecte a la diversitat i ús de les llengües com element comunicatiu, de riquesa i creixement personal.